

T.C.

DANIŞTAY

ALTINCI DAİRE

Esas No : 2015/6640

Davacı ve Yürütmenin Durdurulmasını

İsteyenler : 1- TMMOB Şehir Plancıları Odası (Bursa Őubesi)

Vekili : Av. Koray Cengiz

Cinnah Cad. Farabi Sok. No:38/4 - Őankaya/ANKARA

2- TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

Vekili : Av. Ömer Faruk Köstel

Necatibey Cad. No:57 K:7 - Kızılay/ANKARA

3- TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

Vekili : Av. Zuhâl Sirkecioğlu Dönmez

Bestekar Sok. No:49/5 - Kavaklıdere/ANKARA

4- TMMOB Mimarlar Odası (Balıkesir ve Çanakkale Őb.)

Vekili : Av. Berna YeŐilkaya

Konur Sok. No:4/2 - Kızılay/ANKARA

Davalı : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - ANKARA

Vekili : Av. Emel Ünal (Aynı yerde)

İstem Özetİ : Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 16/02/2015 tarihli, 2699 sayılı işlemi ile onaylanan Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Dava konusu işlemde şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın ve yürütmenin durdurulması isteminin reddi gerekeceği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Furkan USTAOĞLU

Düşüncesi : Çevre Düzeni Planının 8.41.6, 8.41.7 ve 8.41.8 sayılı plan hükümleri yönünden; mevzuat uyarınca nazım imar planları kararlarına uygun olarak uygulama imar planları ile belirlenmesi gereken yapılaşma koşullarının kentsel tasarım rehberi ile öngörülmesi sonucunu doğurduğu, bu nedenle anılan hükümlerde hukuka uyarlık bulunmadığından 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun değişik 27. maddesinde öngörülen ve yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için gerekli olan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından bu kısımlar yönünden yürütmenin durdurulması isteminin kabulüne, diğer kısımlar yönünden 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinde öngörülen koşulların bulunmaması nedeniyle yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve 2577 sayılı Yasanın 27. maddesi uyarınca dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü :

Dava, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 16/02/2015 tarihli, 2699 sayılı işlemi ile onaylanan Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanununun 9. (b) maddesinde "Ülke fizikî mekânında, sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda, koruma-kullanma dengesi gözetilerek kentsel ve kırsal nüfusun barınma, çalışma, dinlenme, ulaşım gibi ihtiyaçların karşılanması sonucu oluşabilecek çevre kirliliğini önlemek amacıyla nazım ve uygulama imar plânlarına esas teşkil etmek üzere bölge ve havza bazında 1/50000-1/100000 ölçekli çevre düzeni plânları Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır. Bölge ve havza bazında çevre düzeni plânlarının yapılmasına ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

16/02/2015 onay tarihli 1/100.000 ölçekli Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi Çevre Düzeni Planına karşı açılan bu davada, dava konusu planın; ilgili mevzuatta belirlenen kurallara, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Naip Üye Ekrem ÖZÜBEK tarafından resen seçilen Prof. Dr. Koray Özcan, Doç. Dr. Mehmet Uysal ve Yrd. Doç. Dr. Hayri Ulu'nun katılımıyla mahallinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen bilirkişi raporu taraflara tebliğ edilmiş ve tebliğ üzerine itirazlar sunulmuştur.

Bu bağlamda uyuşmazlığın, dosyadaki bilgi ve belgeler davacıların dava dilekçelerindeki iddiaları, davalı idarenin savunması, bilirkişi raporu ve bilirkişi raporuna yapılan itirazlar sonucunda, madde madde başlıklar altında incelenmesine geçilmiştir.

1.Çevre Düzeni Planı Revizyonunun katılımcı ve halkı bilgilendirme mekanizmalı bir planlama anlayışından uzak bir şekilde onaylandığı, ilgili sivil toplum ve kurul-kuruluş görüşlerinin alınmadığı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Plan hazırlama sürecinde kurum görüşlerinin sağlıklı bir şekilde alınmadığı, plan açıklama raporunda da kurum görüşlerine ilişkin herhangi bir açıklama bulunmadığı, tüm mekansal kararların belirlendiği bir plan için kurum görüşlerinin eksiksiz ve sağlıklı bir şekilde alınmamış olmasının bölge için çok ciddi riskleri de beraberinde getireceği, dava konusu çevre düzeni planının yapılması sonrasında bölgede yapılan toplantılarda planın hazırlama sürecinde katılımcı bir sürecin işletilmediği, plan kararlarının bölgede yaşayan kurum ve kuruluşlar ile ilgili meslek gruplarınca tartışılmadan onaylandığı, Bakanlıkça ilk planın onayının ardından, planın yeniden değerlendirilerek bazı revizyonların yapılması gerektiği kabul edilmiş olmakla birlikte, iki onay arasında geçen yaklaşık 6 aylık sürede katılıma yönelik hiçbir adım atılmadığı, bu sürede bölgede geniş katılımı tartışmalar yapabilecek fırsatlar varken, sadece bireysel ve kurumsal itiraz metinlerinin Bakanlıkça değerlendirilmesi nedeniyle katılıma ilişkin itirazların hala geçerli olduğu sonucunu doğurduğu, revizyon planda bazı değişiklikler yapılmış olsa da, bu durum planın katılımcı bir anlayıştan uzak olarak onaylandığı gerçeğini değiştirmede, böylesine önemli bir planın, bölgede yaşayanlarca tartışılmaması, bu sürecin onay sonra askı itirazlarına bırakılmasının kabul edilemez olduğu, yüzbinlerce insanı etkileyecek bir planın Bakanlıkça onaylanarak askıya çıkarılması, merkeziyetçi bir anlayışı göstermekle birlikte, bölge için önemli sorunları da beraberinde getireceği" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Planlama bölgesinin büyüklüğü ve yerleşim birimlerinin fazlalığı dolayısıyla her yerleşimde toplantı yapılması mümkün olmamakla birlikte ilgili kurum kuruluş temsilcilerine il bazında ayrı ayrı düzenlenecek bilgilendirme toplantılarına ilişkin resmi yazı ile bilgi verilerek toplantılar düzenlendiği, bu toplantılara ilişkin katılımcı listelerine bakıldığında yerel kurum ve kuruluşlar, belediyeler ve özel idare temsilcilerinin yanı sıra birçok sivil katılımcının da imzasının yer aldığı, yürütülen planlama çalışmalarına ilgi duyan herkesin katılımının olduğu açık olmakla birlikte, yerel yönetimler tarafından yerleşim birimlerinde oluşan taleplerin ve ihtiyaçların yapılan toplantılarda aktarıldığı, çevre düzeni planının ilan-askı süresi içerisinde çeşitli kurum/kuruluş itirazlarının ekinde iletilen ilgili bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda planda gerekli düzenlemelerin yapıldığı, bununla birlikte ihtiyaç duyulduğunda ilgili kurum/kuruluşlardan bilgi/belge talep edilebileceği, bu kapsamda gerek 1. etaptan itibaren ilgili tüm kurum/kuruluşlar ile koordineli yürütülen planlama çalışmaları gerekse çevre düzeni planının yasal ilan-askı işlemleri kapsamında iletilen bilgi ve belgelerin de değerlendirilmesiyle planda gerekli düzenlemelerin yapılmasıyla sonuçlandırıldığı" belirtilmiştir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Plan Açıklama Raporu esas planlama yaklaşımı bağlamında katılımcılık ilkesinin öncelikli olarak ele alındığı, bu yönüyle, planlama-uygulama süreçlerine ilişkin gerek kamu gerekse özel disiplinler bağlamında katılım ve işbirliğinin sağlandığına vurgu yapıldığı, plan bütününde uygulama süreçlerinin alt ölçekli planlar esas kurum-kuruluş görüşleri ile belirleneceğinin ifade edildiği, bu çerçevede, gerek şematik ifade dili-leke plan niteliği gerekse ölçeğin gerektirdiği ayrıntı bağlamında katılım-isbirliği esas ilgili kurum-kuruluşlar ile özel disiplin görüşlerinin önem, gereklilik ve belirleyici olması bağlamında

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği 7. maddesi, (j) bendi kapsam ve içeriği esas olmak üzere dava konusu talebin ilgili mevzuat açısından uygun olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Uyuşmazlık konusu planın hazırlanması aşamasında, planlama bölgesi içinde bulunan illerde yerel yönetimlerin ve illerdeki diğer temsilcilerin katıldığı toplantılar düzenlendiği, gerekli kurum ve kuruluş görüşlerinin alındığı, plan bütününde uygulama süreçlerinin alt ölçekli planlar esas kurum-kuruluş görüşleri ile belirleneceğinin ifade edildiği, plan açıklama raporunda işbirliği ve katılımcı planlama anlayışına yönelik hükümler bulunduğu, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler ve halkın planlama sürecine katılımının sağlandığı görüldüğünden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.Çevre Düzeni Planının bölgenin özelliklerini ortaya koyan vizyonunun bulunmadığı, belirlenen plan amacının genel ifadelerle dayandığı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "İlk onaylanan planda yer verilmeyen planın vizyonu bölümünün yapılan itirazlar sonucu dava konusu plana eklendiği ancak idarece bu eksikliğin herhangi bir bilimsel dayanağı olmadan sadece plandaki önemli bir eksikliği gidermek amacıyla yapıldığı, hemen her planda olduğu gibi planda amacın belirlendiği, ancak iki ili kapsayan, önemli potansiyellere sahip bu alan için, genel ifadelerin yer aldığı bir amaç belirlenmiş olmasının, plan için önemli bir eksiklik olduğu" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Planlama bölgesi için mevcut yapısı da kapsamlı incelenerek ekonomik, sosyal ve kültürel değerler de göz önünde bulundurularak mekânsal kararların üretilmesinde altlık olarak bölgeye özgü plan vizyonu ve amaçlarının belirlenmiş olduğu" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "çevre düzeni planı plan açıklama raporunun esas vizyon ifadesinin kapsam ve içeriği bakımından Planlama Bölgesine ilişkin "Fiziksel/Mekânsal Öznitelikler" ve "İşlevsel/Sektörel Kimlik Projeksiyon" açıklamaları bakımından yeterli düzeyde olduğu, amaç ifadesinin ise "koruma-kullanma dengesi ve sürdürülebilirlik ilkesi esas olmak üzere tarımsal alanlar başta hassas alanların (kıyılar, ormanlar, içme ve kullanma suyu havzaları, doğal, kültürel ve tarihsel değerler, milli parklar, tabiat parkları vb.) korunması, ekolojik dengenin korunması ile kentsel ve kırsal gelişmelerin sağlıklı ve denetimli gelişmesinin sağlanması" biçimindeki açıklamalar bağlamında yeterli düzeyde olduğu, dolayısıyla, dava konusu talebin Kent Planlama Literatürü ve Kentsel Planlama Süreç Tasarımı esas olmak üzere şehircilik ilkeleri-planlama esasları açısından uygun olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Planlama bölgesinin sosyal, ekonomik, kültürel yapısı ve değerleri gözetilmek suretiyle leke plan olması itibarıyla çevre düzeni planının yapıldığı, plan açıklama raporu ve uygulama hükümlerinde belirli korunması gereken alanların korunması ve geliştirilmesine yönelik kararların alındığı, madencilik ve enerji üretimi gibi teknik olarak ele alınması gereken faaliyetler yönünden ana plan kararlarının, çevrenin korunması ve fayda-zarar karşılaştırmasının yapılarak çevresel zararları minimize edecek gerekli tedbirlere ilişkin düzenlemelerin gerek plan açıklama raporu gerekse plan hükümlerinde öngörüldüğü, planlamaya konu bölgenin mevcut yapısının da incelenerek elde edilen sosyal, ekonomik ve kültürel veriler de gözetilerek mekansal kararların üretildiği, planlama alanına özgü plan vizyonu ve amaçlarının belirlenmiş olduğu görüldüğünden

yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. Gökçeada ilçesinde bulunan Şahinkaya Göleti sulama alanının büyük bölümünün turizm bölgesi olarak belirlendiği iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Gökçeada ilçesinde bulunan Şahinkaya göleti sulama alanının büyük bir bölümü turizm bölgesi olarak işaretlendiği, kamu yatırımı ile sulanan tarım arazilerinin tarımsal amaç dışında kullanımının yolunun açıldığı" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Planın hazırlanması gerekse ilan-askı süreci içerisinde ilgili kurum/kuruluşlardan planın hazırlanmasında kullanılan veri tabanı yeniden gözden geçirilerek güncellendiği, bu kapsamda plandaki sulama alanı, göl, gölet ve baraj verileri ile bunlara ait varsa koruma kuşaklarının ilgili kurumu tarafından iletilen veriler doğrultusunda planda yer aldığı, Gökçeada Şahinkaya Göletinin ise planda yer aldığı ancak ilgili kurumdan gelen verilerde sulama alanına ilişkin bir bilgi yer almadığından plana aktarılacak sulama alanı verisi bulunmadığı" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Gökçeada-Sahinkaya Göletinin DSİ tarafından tarımsal sulama amaçlı olarak yapılandırıldığı, yakın çevresinin yakın çevresinin toprak ve su kirliliğinin önlenmesine yönelik kararlar öncelikli olmak üzere Tarım Alanları olarak belirlendiği, turizme yönelik kullanımlar olmadığı, yapı kısıtlanmasına tabi statü alanlar olarak büyük kısmı Birinci Derece Doğal Sit-D1, güney bölümünde kısmen Üçüncü Derece Arkeolojik Sit-A3 ile çevrili olduğu, dolayısıyla dava konusu talebin çevre düzeni planı plan hükümlerinin koruma kararları içeriği bakımından uygun olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Uyuşmazlık konusu çevre düzeni planında, davacıların iddia ettiğinin aksine Şahinkaya Göletinin çevresinde turizm bölgesi kullanımının getirilmediği, anılan göletin çevresinin tarımsal sulama amacıyla oluşturulmuş olduğu gözetilerek çevresindeki arazilerin tarım alanı kullanımını altında belirlendiği, ayrıca göleti çevreleyen büyük bir kısmın ise birinci derece doğal sit, güneydeki kısmının da üçüncü derece arkeolojik sit alanı ile çevrili olduğu, sonuç olarak dava konusu planla tarımsal amaçlı kullanım dışında bir kullanıma yol açacak bir kullanım kararının öngörülmediği görüldüğünden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. Çevre Düzeni Planında öngörülen nüfus artışı yönünden

Davacılar iddiası: "Plan açıklama raporunda planda öngörülen nüfus kabullerinin hangi yöntem ve gelişmeler ışığında yapıldığına ilişkin bir açıklama olmadığı, çevre düzeni planından önce onaylanan plana göre 1.8 milyonluk düşük nüfus öngörüldüğü, bu durumun bilimsellikten uzak olduğu" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Çevre düzeni planları ile planlama bölgesinin mevcut değer ve potansiyellerinin yanı sıra ülke ekonomisine katkısı ve kalkınma planlarında bölgeye özgü verilmiş kararlar gözönünde bulundurularak belirlenen plan senaryosuna uygun olarak yerleşimlerin ihtiyaçlarına ve belirlenen rollerine uygun, kent makroformunu yönlendirici ana plan kararları ve projeksiyon dönemi için bu plan kararlarına yeterli nüfus kabullerinin belirlendiği, 20/08/2014 tarihinde onaylanan çevre düzeni planına iletilen itirazlar

kapsamında, plan bütünündeki nüfus öngörülerini ve önerilen gelişme alanlarının gözden geçirildiği, tarım alanları, orman alanları, zeytinlik alanlar, koruma alanları vb. eşiklere ilişkin güncellenen veriler de göz önünde bulundurularak projeksiyon yöntemlerine göre yapılan hesaplamaların ortalamasının plan hedef yılı (2040) nüfus kabulleri olarak yeniden belirlendiği, kabul nüfusu ve yerleşimin ihtiyaçlarına yeterli kullanım kararları oluşturularak 16/02/2015 tarihinde çevre düzeni planının yeniden onaylandığı, plan açıklama raporunda da gerek nüfus projeksiyonlarının hesaplanma yöntemlerine gerekse yapılan düzenlemeye ilişkin bilgi verildiği" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Planların kademeli birlikteliği ilkesi gereğince Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesine yönelik üst ölçekli plan niteliğinde TR22 Güney Marmara Bölgesi (2014-2023) Bölge Planı Nüfus Projeksiyon verileri olduğu, çevre düzeni planı plan açıklama raporu incelendiğinde nüfus kabullerinin "nüfus projeksiyonu yöntemleri ile elde edilen nüfus değerlerinin ortalaması alınmak üzere" 2040 hedef yılı için belirlendiği, planlama bölgesi bütünü için Balıkesir ve Çanakkale İlleri 2040 yılı nüfus beklentisinin toplam 2.799.320 kişi olduğu, üst ölçekli plan-alt ölçekli plan uyumu esas olmak üzere 2040 yılı esas 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı nüfus kabulleri değerlendirilirse; 2023 hedef yılı esas TR22 Bölge Planı açısından 1.719.733 kişi nüfus kabulünün, 2017 yılı itibarıyla Balıkesir ve Çanakkale İlleri için 1.735.241 kişi nüfusa ulaşıldığının görüleceği,. Bu durumda, Bölge Planı nüfus kabullerinin hedef yıl öncesinde gerçekleştiği, dolayısıyla, gelecek 17 yıl sonrası için nüfus öngörüsü olan 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planının 2.799.320 kişi nüfus beklentisinin, mevcut nüfus dinamikleri ve gelişme eğilimleri açısından kabul edilebilir-makul bir öngörü olduğu, bu nedenle dava konusu talebin kent planlama nüfus projeksiyon yöntem-teknikleri ile mevcut nüfus gelişme eğilim-dinamikleri bakımından uygun olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Davaya konu planın genel hükümler başlığı altında toplanan hükümlerin 7.1. sayılı maddesinde bu planın plan paftaları, plan hükümleri ve plan açıklama raporuyla bir bütün olduğu, alt ölçekli planlar yapılırken bu belgelerin bütününe gözününde bulundurulacağı, 7.2. sayılı maddesinde bu plandan ölçü alınarak uygulama yapılamayacağı düzenlenmiştir.

Çevre düzeni planı ile belirlenen kenstel/kırsal kullanım alanlarının, bu alanların tamamının yapılaşmaya açılacağını göstermeyeceği, bu sınırların ölçeğin gerektirdiği üzere makroformu/ gelişme yönünü gösterecek şekilde şematik olup alt ölçekli planlara çalışmalarında ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda doğal, yapay ve yasal eşikler çerçevesinde bu planın nüfus kabullerine göre belirlenen alansal büyüklüğü aşmayacak şekilde kesinleştirileceği kuşkusuzdur.

Yine planın 8.1. sayılı maddesinde bu planda kentsel yerleşme alanları hesaplanmış olan nüfus kabulleri esas alınarak kentsel yerleşim içindeki yoğunluk dağılımının planlama ilkeleri ve nüfus kabulleri dikkate alınarak alt ölçekli planlarda yapılacağı düzenlenmiştir.

Nüfus kabulü ve yerleşimin ihtiyaçlarına yetecek şekilde kullanım kararları oluşturularak 16/02/2015 tarihinde yeniden onaylanan çevre düzeni planının açıklama raporunda da nüfus projeksiyonlarının hesaplanma yöntemlerine ve yapılan düzenlemeye ilişkin bilgi verildiği, Uyuşmazlık konusu çevre düzeni planının hedef yılı olarak belirlenen 2040 yılı için tespit edilen nüfus kabullerinin, resmi kurumlarda elde edilen veriler temel alınarak ve çevre düzeni planlarının hazırlanmasında yaygın olarak kullanılan projeksiyon hesaplama yöntemleriyle elde edilen ortalamalar üzerinden hesaplandığı, nüfus taşıma kapasitesi ve dava konusu plan

kapsamındaki yerleşimler için belirlenen fonksiyonlar ile planlama bölgesinde doğurganlık oranı ve iç ve dış göç gibi etkenler dikkate alınarak, planlamanın yapıldığı aşamada yerleşik nüfus niteliğinde olduğu göz önünde bulundurularak hazırlandığı, bilirkişi heyetince belirtilen tespitler uyarınca 2040 yılı esas Çevre Düzeni Planı nüfus kabulleri açısından; 2023 hedef yılına esas TR22 Bölge Planı bağlamında 1.719.733 kişi nüfus kabulünün, 2017 yılı itibarıyla Balıkesir ve Çanakkale İlleri dahilinde 1.735.241 kişi nüfusa ulaşıldığı, buna göre, Bölge Planı nüfus kabullerinin hedef yıl öncesinde gerçekleştiği gözetildiğinde, çevre düzeni planının 2.799.320 kişi nüfus beklentisinin, mevcut nüfus dinamikleri ve gelişme eğilimleri açısından kabul edilebilir-makul bir öngörü olduğu, üst ölçekli plan niteliğinde TR22 Güney Marmara Bölgesi (2014-2023) Bölge Planı Nüfus Projeksiyon verileri ile uyumlu olduğu anlaşıldığından yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Korunması gereken kıyı bölgeleri ve zeytinlik arazileri ile tarım alanlarının yapışmaya açıldığı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Gelişme alanlarının dağılımına bakıldığında Balıkesir ve Çanakkale kent merkezlerinde büyük alanların gelişme alanları olarak belirlendiği, merkez yerleşmeler dışındaki gelişme alanlarının büyük oranda kıyı bölgelerinde olduğu, Kıyı bölgelerinde en çok dikkat çeken alanların Bozcaada ve Gökçeada'nın güneyi ile birlikte Çanakkale Boğazının kuzey bölgeleri ile Edremit Körfezinde belirlenen gelişme alanları olduğu, özellikle Edremit bölgesinde yoğun olarak bulunan zeytinlik alanları ve tarım alanlarının bu şekilde konut alanlarına açılmasının nüfusun da kırsal yapıdan kentsel yapıya dönüşeceği öngörüsü ile birlikte düşünüldüğünde; planın kurgusunun tarım alanlarından ve tarımsal üretimden vazgeçilerek inşaat sermayesine dayalı bir gelişmeyi öngördüğü, Gelibolu ilçesi Evreşe Belediyesi sınırları içinde bulunan ve Saros Körfezi kenarında yer alan, Gökçeada ve Bozcaada'da mutlak tarım arazilerinin herhangi bir hukuki dayanak, kamu yararı kararı olmamasına karşın, planda turizm bölgesi olarak gösterildiği, bazı turizm alanları karma kullanım alanlarına çevrilirken alandaki turizm alanı olarak ayrılan bölgelerin büyük oranda korunduğu" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Planda yer alan tüm kullanım kararlarının gösterimi şematik olup tanımlanan alanların tamamının bu kullanıma açılacağı anlamına gelmediği, plan kararları doğrultusunda yapılacak alt ölçekli planlama çalışmalarında ilgili kurum ve kuruluş görüşleri doğrultusunda bu sınırların netleşeceği, arsa tespiti yapılacak zeytinlik ve tarım alanlarında ise ancak ilgili kurumu tarafından mevzuatı kapsamında izin verilmesi halinde alt ölçekli plan kararlarının oluşturulabileceği, tarım arazilerinin sınıflandırılmasının ilgili mevzuatı kapsamında T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılacağı; ilgili Bakanlık tarafından verilecek izin çerçevesinde, ancak çevre düzeni planı karar ve hükümlerine göre işlem yapılacağı, yerleşim alanlarında önerilen "kentsel gelişme alanları"nın büyük bir kısmının dönemin mevzuatına göre onaylanmış olan ve yürürlükteki uygulama imar planları ile ilgili mevzuatı uyarınca planların işlem görmüş kısımlarını içerdiği" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Planlama Alanı bütününde, tarımsal üretim alanlarının korunması ve geliştirilmesinin esas alındığı, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu ile T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı görüşlerinin esas olduğunun ifade edildiği, tarımsal alanların bütüncül olarak ele alınmasının gerekliliği ile denetimsiz-plansız kentsel gelişme ve düzensiz plansız sanayileşmenin önlenmesi ve mevcut sanayilerin çevresel

etkilerinin kontrol altına alınmasının hedef alındığı, kıyı alanları ve adalarda kıyı kullanımları ve ilişkili kamu kullanımına açık (günübirlik turizm kullanımların ve kıyı yapılarının alt ölçekli planlar eşliğinde bütüncül olarak ele alınacağı, alt ölçekli planların 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde belirtilen yapılaşma koşulları çerçevesinde, ilgili kurum ve kuruluşların uygun görüşünün esas olduğu, zeytinlik alanlar için Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Eylem Planı (2007-2013) esas olmak üzere korunması-geliştirilmesine yönelik zeytin ana tema olmak üzere koridor oluşumuna yönelik stratejilere öncelik verileceği esas olmak üzere 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı "çizgisel-şematik ifade dili" ve "leke plan" tekniğine dayalı olarak alt ölçekli plan kararlarına referans yapıldığı, bu noktada, İlgili kurum-kuruluş görüşlerine vurgu yapıldığı, dava konusu talebin uygun-tutarlı olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Çevre düzeni planı kararlarının kurumlardan ve arazi çalışmalarından elde edilen veriler, nüfus projeksiyonları ve yerel idarelerin imar planları, bölgesel yatırım kararları, koruma statülü alanlar ulaşım ağları gibi plana girdi sağlayan verilerin değerlendirilmesi sonucunda oluşturulması dolayısıyla nüfus projeksiyonlarına göre, yerleşim alanlarının belirlenmesi, bu doğrultuda, tarım alanları, orman alanları, meralar, jeolojik açıdan sakıncalı alanların korunması bu tür alanlarda, münferit kentsel gelişme taleplerinin ise plan bütünlüğü gözönünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Genel ilke olarak, plan kararları ile fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve toprağın korunma, kullanma dengesini en rasyonel biçimde belirlemek amaçlanır.

Bu amaç çerçevesinde, Çevre Düzeni Planı ölçeğinde hangi usül ve esaslara göre planlama yapılacağı ayrıntılı olarak ilgili Kanun ve Yönetmeliklerde düzenlenmiştir.

Davaya konu planın genel hükümler başlığı altında toplanan hükümlerin 7.1. sayılı maddesinde bu planın plan paftaları, plan hükümleri ve plan açıklama raporuyla bir bütün olduğu, alt ölçekli planlar yapılırken bu belgelerin bütünüün gözönünde bulundurulacağı, 7.2 sayılı maddesinde bu plandan ölçü alınarak uygulama yapılamayacağı düzenlenmiştir.

Çevre düzeni planı ile belirlenen kenstel/kırsal kullanım alanlarının, bu alanların tamamının yapılaşmaya açılacağını göstermeyeceği, bu sınırların ölçeğin gerektirdiği üzere makroformu/ gelişme yönünü gösterecek şekilde şematik olup alt ölçekli planlara çalışmalarında ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda doğal, yapay ve yasal eşikler çerçevesinde bu planın nüfus kabullerine göre belirlenen alansal büyüklüğü aşmayacak şekilde kesinleştirileceği kuşkusuzdur.

Yine planın 8.1. sayılı maddesinde bu planda kentsel yerleşme alanları hesaplanmış olan nüfus kabulleri esas alınarak kentsel yerleşim içindeki yoğunluk dağılımının planlama ilkeleri ve nüfus kabulleri dikkate alınarak alt ölçekli planlarda yapılacağı düzenlenmiştir.

Çevre düzeni planlarının leke plan olmaları nedeniyle uygulama imar planları gibi değerlendirilmeyeceği gerektiğinde şüphe bulunmamaktadır. Nitekim 3194 sayılı Yasanın 8. maddesinin (f) bendi uyarınca kentsel asgari standartların, Bakanlıkça belirlenen esaslar doğrultusunda çevre düzeni planı ile belirlenebileceği, uygulamaya ilişkin kararların yörenin koşulları, parselin bulunduğu bölgenin genel özellikleri, yapının niteliği ve ihtiyacı, erişebilirlik, sürdürülebilirlik, çevreye etkisi dikkate alınarak ve ölçüleri verilerek Bakanlıkça belirlenen esaslara göre uygulama imar planında belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Davalı idarece bu çerçevede çevre düzeni planı kararları doğrultusunda uygulama yapılamamakta

olup, mevzuat gereği 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ile nitelikli tarım alanlarının imara açılmasının söz konusu olmadığı, yerleşim alanlarının yasal, doğal ve yapay eşikler göz önüne alınarak, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri, Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda alt ölçekli plan çalışmalarında kesinleşeceği ifade edilmiştir.

Davaya konu 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planının plan notları değerlendirildiğinde, bu plandan ölçü alınarak uygulama yapılamayacağı, alt ölçekli imar planlarının yapım aşamasında ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerinin alınacağı, tarımsal niteliği korunacak alanlarda ise mutlaka ilgili kurumlardan alınan görüşler doğrultusunda yapılaşma olabileceği, çevre düzeni planı ölçeğinde getirilen kullanım kararlarının o bölgenin mutlaka yapılaşacağı yönünde olmayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Planlama alanında tarımsal üretimin desteklendiği ve koruma odaklı planlama anlayışıyla hareket edildiği, öte yandan çevre düzeni planının şematik gösterim tekniği göz önüne alındığında bu alanlara ilişkin olarak alt ölçekli plan çalışmalarında 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu ile T.C. Gıda Tanım ve Hayvancılık Bakanlığı görüşlerinin esas olduğunun ifade edildiği, kıyı alanları ve adalarla alakalı olarak 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerinin geçerli olacağı, zeytinlik alanlar için Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Eylem Planı (2007-2013) esas olmak üzere korunması-geliştirilmesine yönelik zeytin ana tema olmak üzere koridor oluşumuna yönelik stratejilere öncelik verileceği açıktır.

Bununla birlikte, leke plan niteliğinde bulunan dava konusu planın ölçeği (1/100.000) gözönünde bulundurulduğunda, parsel bazında plan kararları üretilmesinin söz konusu olmadığı, genel arazi kullanım kararlarının değerlendirildiği, planın bölge ve havza bazında ve mevzuata uygun olarak tesis edildiği, planlama bölgesinde koruma kullanma dengesinin gözetilmesi gereken alanlardaki yapılaşmalarda keyfiliğin önlenmesi ve azami ölçüde korumanın sağlanması için alt ölçekli plan kararlarına esas olacak yapılaşma şartlarını ortaya koyan genel arazi kullanım kararları üretildiği görüldüğünden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. Dava konusu planın doğal ve sit alanlarını tahrip edici olduğu, korunması gereken tarım alanlarının ve kıyı bölgelerinin büyük sanayi alanlarına açıldığı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Planla doğal açıdan hassas alanlar (Kaz Dağları), tarım alanları, orman alanları ve sit alanlarının oldukça yoğun olduğu bölge için sanayi, enerji ve maden alanları kararları verildiği, bu alanlar ile bu alanların korunmasına ilişkin tüm kanun ve yönetmeliklere aykırı bir gelişim öngörüldüğü, tamamı tarım alanında olan Bandırmada oluşturulacak en küçük sanayi alanının bölgenin yapısının bozulmasına ve etap etap sanayi alanının büyütülmesine neden olacağı, bu anlamda bu bölgede oluşturulacak herhangi büyüklükteki bir sanayi alanının çevresinde geri dönülmez sorunları beraberinde getireceği, analitik çalışma yapılmadan, mevcut sanayi alanlarının ihtiyacı ne kadar karşıladığı ortaya konulmadan, bilimsel dayanağı olmaksızın yeni sanayi alanlarının önerilmesinin dava konusu planın yeterli bilimsel ve teknik çalışmaya dayanmadığını gösterdiği, tarım alanlarının yok edileceği ve sanayinin çevre ve kıyıları üzerindeki kirletici etkilerinin olumsuz sonuçları olacağı" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Planda yer alan tüm kullanım kararlarının gösterimi şematik olup tanımlanan alanların tamamının bu kullanıma açılacağı anlamına gelmediği, plan kararları

doğrultusunda yapılacak alt ölçekli planlama çalışmalarında ilgili kurum ve kuruluş görüşleri doğrultusunda bu sınırların netleşeceği, Bozcaada ve Gökçeada ilçelerinde, bu plan kararlarına uygun olarak yer alacak arazi kullanımlarına ilişkin uygulamalar öncesinde ve/veya alt ölçekli planlama çalışmalarında; doğal sit alanları için Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonu görüşü, arkeolojik sit alanları ve kentsel sit alanları için Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' görüşü, birden fazla sit kararının bulunduğu alanlar için, ilgili kurul ve komisyonun görüşlerinin alınmasının zorunlu olduğu, çevre düzeni planlarında gösterimler şematik olmakla birlikte kesin sınırları ve yapılaşma koşulları çevre düzeni planının ilgili plan hükümlerine uyulmak kaydıyla, ilgili kurum/kuruluşların görüşleri doğrultusunda alt ölçekli plan çalışmaları sırasında belirleneceği, planlama hiyerarşisi içerisinde üst ölçekli plan kapsamında “Güney Marmara Bölgesi Bölge Planı”nda söz konusu alanın Bursa ve İstanbul illeri ile bağlantılı sanayi odağı olarak tanımlandığı, belirlenen alan içerisinde uygulama imar planları onaylanmış olan “sanayi alanı” kullanımında tanımlı bölgelerin yer aldığı, yine alan içerisinde çalışmaları Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca yürütülmekte olan “Münferit Endüstri Bölgesi” ve “Ana Metal İhtisas OSB Alanı” kullanımlarının bulunması, bölgenin hem mevcut hem de yatırım kapsamında geliştirilecek olan ulaşım bağlantılarıyla erişilebilirliğinin yüksek olması, bölge ve ülke geneline hizmet edebilecek düzeyde altyapı imkanlarının geliştirilebileceği bir konumda ve topografik yapıda olması ve tüm planlama alanı kapsamında yapılan incelemelerde mevcut taleplerin plan kararları ile belirlenen ve ilgili hükümlerle denetim altında tutulması, öngörülen bir alana yönlendirilmesinin, bölge genelinde özellikle doğal değerleri ve tarımsal niteliği yüksek arazilerin korunması amacıyla gerekli ve zorunlu olması gerekçeleriyle söz konusu alanın “Sanayi ve Depolama Bölgesi” kullanımında tanımlandığı" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "TR22 Güney Marmara Bölge Planı raporuna göre Bandırma kentinin önemli bir sanayi kenti olduğunun, lojistik, enerji, ulaşım, tarımsal sanayi ve diğer sınai faaliyetleri, depolama gibi sektörlerde gelişim göstereceğinin ifade edildiği, çevre düzeni planı paftasına göre Hıdırköy, Şirinçavuş, Bezirciköyü ile kıyı kesimi arasında kalan bölgede kuzey-güney koridorun sanayi ve depolama alanı olarak belirlendiği, bu hususun plan açıklama raporu ile uyumlu olduğu, nitekim sanayi ve depolama alanının plan paftasında "kuzey-güney yönünde koridor" biçiminde şematik olarak ifade edilmesinin arka planında, Bölge Planında dayanak Sanayi ve Liman arasındaki lojistik ilişki ile karayolu ve denizyolu ulaşım bağlantılarının “güçlendirilmesi” ile “parçacı-dağınık sanayi gelişmelerinin bütünleştirilmesi” gerekliliğine vurgu olarak değerlendirilebileceği, Bandırma kentinin sanayi-lojistik-enerji kenti işlevi ile bölgesel merkez olarak gelişmesinin öngörüldüğü, bu hedef kapsamında Bandırma ilçesinde fiili durumda kurulu elektrik ve doğalgaz çevrim santrallerinin varlığı (bölgedeki kurulu gücün yaklaşık %96'sı) ile potansiyel enerji alanı niteliği taşıdığı, bu bölgenin deniz ulaşımı ile desteklenerek sanayi ve depolama alanı olarak geliştirilmesinin hedeflendiği, çevre düzeni planının ilgili mevzuat bağlamında bölge, havza veya il düzeyinde hazırlandığı, mekânsal ve sektörel stratejiler esas olmak üzere kentsel ve kırsal yerleşmeler, gelişme alanları, sanayi, turizm, ulaşım ve enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını içerdiği, plan paftasının esas itibarıyla alt ölçekli planlara referans olarak şematik ve grafik dile dayandığı, devamla, bu nitelikleri ile alt ölçekli planlara vurgu yapan ilkesel planlar olduğu, sonuç olarak çevre düzeni planı kapsamında Bandırma ilçesi batısında Hıdırköy, Şirinçavuş ve Bezirciköyü ile kıyı kesimi arasında kalan bölgede bulunan sanayi ve depolama alanının, yer seçimi kararı ve ilkesel hedefler bağlamında üst ölçekli plan niteliğindeki TR22 Güney Marmara Bölgesi 2014-2023 Bölge

Planı öngörülerini ile uyumlu- tutarlı olduğu, dava konusu talebin planlar-arası kademeli birliktelik ilkesi bakımından uygun olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Çevre düzeni planının üst ölçeği olan TR22 Güney Marmara Bölge Planı raporu uyarınca Bandırma ilçesinin önemli bir sanayi kenti olduğu, Bandırma'nın lojistik, enerji, ulaşım, tarımsal sanayi ve diğer sınıai faaliyetleri, depolama gibi sektörlerde gelişim göstereceğinin belirtildiği, alanın Bursa ve İstanbul ile konum olarak ilişkili olduğu, plan açıklama raporu ile plan paftasının öngörülen sanayi ve depolama alanına ilişkin olarak birbiriyle uyumlu olduğu, alanda öngörülen sanayi ve depolama alanının Bandırma'da bulunan liman vasıtasıyla deniz ulaşımına da olanak tanıdığı, sanayi ve depolama alanı olarak belirlenen alanda uygulama imar planlarında da gösterilmiş olan "sanayi alanı" kullanımında tanımlı bölgelerin yer aldığı görüldüğünden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. Çevre düzeni planıyla kıyı alanlarında termik santral yapılmasının önünün açıldığı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Plan notlarının 8.36.2. sayılı maddesindeki "Çanakkale-Balıkesir il sınırı ile Şevketiye yerleşimi arasında 03/12/2013 tarihli, 03 sayılı Mahalli Çevre Kurulu kararı ile belirlenmiş sınırlar içinde, ithal ve yerli kömüre dayalı termik santral kurulumuna ilişkin talepler; ilgili kurum-kuruluş görüşleri doğrultusunda, bu planın amaç, ilke ve stratejileri kapsamında bakanlıkça değerlendirilir." hükmünün bölgede termik santrallerin yapımının önünün örtülü bir şekilde açıldığı, kıyı alanı ve tarım alanı olan bölgede böyle bir plan notunun olmasının tüm Çanakkale ve Balıkesir bölgesi için büyük tehlike oluşturduğu, mevcut durumda iki adet termik santralin bulunduğu alanda, onlarca santral daha yapılmasının önünü açacağı, Kaz Dağları başta olmak üzere tüm bölgeyi olumsuz etkileyeceği, tarım alanlarından yerleşme alanlarına kadar çok büyük çevre sorunlarına yol açacağı, termik santraller ve enerji bölgesi olarak tanımlanan alanın, termik santrallerin çevreye, tarım alanlarına, orman alanlarına, toprak ve su kaynaklarına, yaşam alanlarına ve insan sağlığına olan zararları ve kümülatif etkileri de dikkate alındığında büyük zarar vereceği, kurulacak enerji santralinin gücü ve üst sınırı belirtilmediği, doğal alanların yoğun olduğu bir bölgede alınan bu kararın, sadece Çanakkale Balıkesir değil, tüm Marmara Bölgesini etkileyeceği, planın yargı kararlarına aykırılık teşkil ettiği" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Anılan hüküm kapsamında söz konusu taleplerin termik santrallerin planlama bölgesindeki rezerv miktarına bağlı olarak yerli kömür ya da ithal kömüre dayalı olmasına göre değerlendirilerek sınırlandırıldığı, yerli kömüre dayalı termik santral kurulabilmesi için başka hiçbir tesiste kullanılmayan 40 milyon ton kömür rezervinin belgelenmesinin gerektiği, ithal kömüre dayalı termik santrallerin ise sadece Çanakkale il sınırı ile Şevketiye yerleşimi arasında belirlenen alan sınırlarında kurum ve kuruluş görüşlerine dayalı olarak gerçekleştirilebileceğinin hüküm altına alındığı, belirlenen/belirlenecek alanlarda uygulamaya geçilmeden önce ÇED olumlu kararının alınmış olması gerektiği" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "TR 22 Güney Marmara Bölge Planında Çanakkale'de kömüre dayalı üç termik santralin bulunduğunun belirtildiği, ancak burada mevcut durum analizleri dışında, yeni termik santral gerekliliği ya da santral yapılması gerekli alan/bölgelere ilişkin herhangi bir öngörü ya da beklentinin ifade edilmediği, bu yönüyle, termik santral yapımı için üst karar üretilmediği, 8.36.2. sayılı hükmünde ithal ve yerli kömüre dayalı termik santrallerin

kurulumuna yönelik olarak Çanakkale-Balıkesir il sınırı ile Şevketiye yerleşimi arasında yer seçimi kararının belirlendiği, ancak çevre düzeni planı kapsamında enerji üretim alanlarına ilişkin somut verilere dayalı yer seçimi kararlarının ve ölçek-sayısı-istihdam (kapasite) öngörülerinin belirlenmediği, buradan hareketle, 8.36.2. sayılı maddesi içeriğinin mekânsal, demografik ve sektörel projeksiyonları üzerindeki etkilerinin belirsiz olduğu, çevresel etkiler bağlamında arazi kullanım kararlarının oluşturulmadığı, termik santral içeriği bakımından sürdürülebilirlik ilkesi temelinde ekolojik-ekonomik karar uyumunun gözetilmediği, mekânsal-alansal kullanım kararları/yer seçimi tercihlerinin iyi tanımlanmadığı, bu yönüyle, dava konusu talebin gerek ilgili mevzuat gerekse planlama esasları-şehircilik ilkeleri bakımından uygun-tutarlı olduğu" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Planlama alanının tümünün davacıların iddia ettiği aksine potansiyel termik santral yapılabilir alan olmadığı, Mahalli Çevre Kurulu kararının ekindeki haritada sınırlı alanla alakalı olarak da yerli kömüre dayalı termik santral kurulabilmesi için başka hiçbir tesiste kullanılmayan 40 milyon ton kömür rezervinin olması gerektiğinin ifade edildiği, 8.36.5 sayılı plan hükmü kapsamında "Kurulmuş/kurulacak tesislerde, ilgili mevzuat çerçevesinde çevresel tüm önlemlerin alınması zorunludur. " ve 8.36.5 sayılı plan hükmü kapsamında "...Ancak bu alanlarda uygulamaya geçilebilmesi için Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) olumlu kararı aranır..." hükümleri ile ekolojik etkilere yönelik önlem ve tedbirlerin alınması gerekliliğinin öncelikli olduğunun ifade edildiği görülmüştür. Öte yandan Mahalli Çevre Kurulu kararı eki haritadan da termik santral yapılabilecek alanın sınırlandırıldığı hususu ve plan hükümlerinin değerlendirilmesinden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

8. Planlama bölgesinin bütününe doğal ve özel niteliklerine bakılmaksızın maden arama sahasına açık hale getirildiği iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Planda maden alanlarına ilişkin hükümlerin esnek bir biçimde kurgulandığı, hiçbir doğal alanın maden açısından sakıncalı ilan edilmediği, maden sanayi için yalnızca kurum görüşünün yeterli kılarak tüm planlama alanının madencilik için bir potansiyel olarak belirlendiği, 8.2.3.15. sayılı hükmün belirsizlik içerdiği, maden işletme izni alınan alanlarda maden sanayinin de kurulmasını serbest bırakmanın tüm doğal alanların sanayi baskısı altında olmasının önünü açacağı, özellikle Kazdağları ve Biga yarımadasında yapılacak metalik maden işletmeciliğinin toprak, yerata ve yerüstü su kaynaklarına, ekosisteme, ormanlara, tarım alanlarına ve tarımsal üretime, doğal yaşama, insan sağlığına olan olumsuz etkileri ve barındırdığı riskler nedeniyle geri dönüşü imkansız zararlara yol açacağı, ayrıca "Geçici Tesis Niteliğinde Olmayan Maden Sanayi" tanımı Maden Kanununda yer almadığı, planın yargı kararlarına aykırılık teşkil ettiği" yönündedir.

Davalı idare savunması: "İlgili plan hükümlerinde maden işletme tesisleri, geçici tesisler ve ocakların faaliyetleri ve bu alanlarda yapılaşma şartları başta Maden Kanunu ve ÇED Yönetmeliği ile ilgili diğer mevzuatlar olmak üzere yasal mevzuat ile sınırlandırıldığı, çevresel tüm önlemlerin alınması, geçici tesislerin maden ruhsatının veya rezervinin süresi ile sınırlandırılması, içme ve kullanma suyu kaynaklarının mutlak, kısa ve orta mesafeli koruma kuşaklarında madencilik faaliyetlerine izin verilmeyeceğinin hüküm altına alındığı, bununla birlikte maden tesislerine ilişkin ruhsatlandırma işlemi ilgili kurumun yetki ve sorumluluğunda olmakla birlikte madencilik alanlarında ÇED Yönetmeliği ve diğer mevzuat

hükümlerine uyulmasının hüküm altına alındığı, faaliyet alanlarının ÇED sürecine tabi olması ve ÇED sürecinin olumsuz sonuçlanması halinde faaliyetin yapılmasının olmadığı, ayrıca maden alanlarına ilişkin yürütülen ÇED süreçlerine açılan davaların sonuçlanması ve sürecin durdurulması halinde zaten mahkeme kararına göre işlem tesis edileceği" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Çevre Düzeni Planının şematik-çizgisel ifade biçimi ile ölçeğin gerektirdiği ayrıntı bakımından yeterli-gerekli düzeyde yönlendirici açıklamaları içerdiği, genel önlemlere ilişkin gerekliliklerin vurgulandığı, madencilik alanlarının tamamının ruhsatlandırılmış olduğunun ifade edildiği, bu çerçevede, alan/bölge bütününde madencilik faaliyet konu ve alanlarına ilişkin olarak güncel, çevreye en az zarar verecek teknolojinin kullanımı ile rezervin tükenmesi veya çeşitli nedenlere bağlı atıl maden alanları çevreye geri kazandırılacak alanlar niteliğinde geliştirilmesi gibi konuların ifade edildiği, Sağlık Koruma Bandı ile İçme- Kullanma Su Kaynaklarına ilişkin Mutlak, Kısa, Orta ve Uzun Mesafeli Koruma Kuşakları ile Mahalli Çevre Kararlarının esas olacağı ifade edildiği, dava konusu talebin gerek ilgili mevzuat gerekse planlama esasları-şehircilik ilkeleri bakımından uygun olmayacağı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Çevre düzeni planı kararları, kurumlardan ve arazi çalışmalarından elde edilen veriler, nüfus projeksiyonları ve yerel idarelerin imar planları, bölgesel yatırım kararları, koruma statülü alanlar ulaşım ağları gibi plana girdi sağlayan verilerin değerlendirilmesi sonucunda oluşturulması gereken planlardır.

Dolayısıyla nüfus projeksiyonlarına göre, yerleşim alanlarının belirlenmesi, bu doğrultuda, tarım alanları, orman alanları, meralar, jeolojik açıdan sakıncalı alanların korunması ve bu tür alanlarda, münferit kentsel gelişme taleplerinin ise plan bütünlüğü gözönünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Genel ilke olarak, plan kararları ile fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve toprağın korunma, kullanma dengesini en rasyonel biçimde belirlemek amaçlanır.

Çevre Düzeni Planı Hükümlerinin 4.40. sayılı maddesinde maden alanlarınının 3213 sayılı "Maden Kanunu" ve ilgili yönetmelik hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir.

Plan Hükümlerinin 8.27.3. sayılı maddesinde su kaynaklarının zarar görmesine neden olacak biçimde, su kaynakları koruma alanları içinde taş ocağı, maden işletmesi vb. ocaklar açılmaz, patlatma yapılamaz hükmü, Maden Alanları (İşletme Tesisleri, Geçici Tesisler ve Ocaklar) başlıklı 8.30. sayılı maddesinin 1. fıkrasında madencilik faaliyetlerinde, 3213 sayılı "Maden Kanunu" ve ilgili yönetmelik hükümlerine uyulacağı, 5. fıkrasında madencilik faaliyet alanlarında "ÇED Yönetmeliği" ve diğer mevzuat hükümlerine uyulacağı, 6. fıkrasında madencilik faaliyetlerinde çevreye zarar verilmemesi için her türlü önlemin tesis sahiplerince alınacağı ve devamı fıkralarda ise içme ve kullanma suyu kaynaklarının mutlak, kısa, uzun ve orta mesafeli koruma kuşaklarında belirli şartlar dahilinde madencilik faaliyetlerine izin verilmeyeceği, içme ve kullanma suyu kaynaklarının uzun mesafeli koruma kuşaklarında yapılacak madencilik faaliyetleri sırasında içme suyunun kirletilmemesinin sağlanacağı, maden ruhsat süresinin veya maden rezervinin bitmesi halinde işletme sahasının çevre ile uyumlu hale getirileceği, mahalli çevre kurulu kararı ile bu alanlara yönelik plan kararlarını sınırlandırıcı karar alınabileceği hükümleri düzenlenmiştir.

Plan Açıklama Raporunun 3.2.4. sayılı Madencilik başlıklı maddesinde maden çıkarılması ve işletilmesine kadar olan tüm süreçte en önemli unsur olarak çevresel değerler ve kirlilik yaratıcı faaliyetlerin engellenmesi gibi önceliklere yer verileceği, maden çıkarımından sonra rezervin tükenmesi veya çeşitli nedenlere bağlı atıl maden alanları çevreye geri kazandırılacak alanlar niteliğinde geliştirileceği, maden çıkarım ve işletilmesine dayalı olarak güncel, çevreye en az zarar verecek teknolojinin kullanılmasının sağlanacağı, 5.1. sayılı Çevreye Yönelik Senaryolar başlıklı maddesinde maden sahaları çıkarım ve işleme faaliyetlerine ilişkin ilgili yasal çerçeve hükümlerine yönelik öncelikli olarak çevresel değerlerin korunması kısıtları dikkate alındığı, 5.2.1.1. sayılı maddesinde madencilik faaliyetlerinin tarım alanları tahribatına neden olmayacak alanlara yönlendirileceği, 5.2.2. sayılı maddesinde madencilik faaliyetlerinin çevreye duyarlı, çevresel değerlere olumsuz etki yaratmayacak uygun alanlarda gerçekleştirileceği belirtilmiştir.

Plan Açıklama Raporu ve Plan Hükümlerinin değerlendirilmesinden, madencilik gibi tahribatı yüksek faaliyetlerin tarım alanları ve su kaynakları gibi alanlarda çevreye etkilerinin minimize edilecek şekilde hükümlere ve kısıtlamalara yer verildiği, faaliyeti biten sahaların çevreye geri kazandırılacağı, çevreye zarar vermeyecek teknoloji kullanımının öngörüldüğü, çevresel değerlerin korunacağına ilişkin hükümlerin öngörüldüğü hususları gözetildiğinde davacıların iddialarının aksine tüm planlama alanının potansiyel maden sahası olarak belirlenmediği, çevresel değerlerin ve doğal yapının tahrip olmasının engelleyici/sınırlayıcı hükümlerle maden alanlarının zararlarının en aza indirgenmesi için yeterli ve açıklayıcı düzenlemelere yer verildiği görülmüştür.

Öte yandan madencilik faaliyetlerinde üstün koruma sağlayan Maden Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine uyulacağına da belirtilmesiyle madencilik faaliyetinin mevzuat boyutundaki kısıtlamalara tabi olacağı da açıktır.

Bu nedenle değerlendirilen bu kısım yönünden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

9. Ulaşım kararlarının telafisi güç zararlar doğuracağı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Yapımı planlanan Çanakkale Köprüsü bağlantılı planlanan otoyolun yol güzergahı ile bağlantı yolları üzerinde yapılaşma baskısı meydana getireceği, bölgenin doğal alanlarının kaybolması riskini taşıdığı, planlanan otoyolun Avrupa yakası Gelibolu Yarımadası güzergahı özel çevre koruma bölgesi sınırları içerisinde kalmakla beraber mevcut tarım arazilerinden ve Korudağı'ndan geçerek nereye bağlandığının belirtilmediği, diğer yandan Lapseki İlçesi sınırlarında yapılması öngörülen havaalanının da otoyol kararı gibi bilimsellikten oldukça uzak olduğu, havaalanı yapılacak bölgenin 1. derece tarım arazisi olduğu, pist iyileştirilmesi tamamlanan ve hizmet veren Çanakkale Havaalanıyla arasında 30 km mesafe olduğu; demiryolu plan açıklama raporunda Çanakkale Şehir merkezi ile bağlantısı olmasına rağmen paftalardaki güzergahın daha farklı olduğu, demiryolu güzergahının Biga merkezinden sonra ormanlık alanlardan geçmeyerek denizle sonlandığı, Çanakkale merkez ile Lapseki ilçeleri demiryolu güzergahında bulunmadığından dolayı planlanan demiryolunun neye hizmet edeceği anlaşılmadığı, ulaşım ağlarının bilimsel çalışmalara ve teknik görüşlere dayalı analizlere dayanmadığı" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Planda şematik olarak gösterimi yapılmış olan köprü projesinin Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda olup anılan kurumdan elde edilen veriler

doğrultusunda plana aktarıldığı, 16/02/2015 tarihinde ve 05/06/2015 tarihinde onaylanan yürürlükteki Çevre Düzeni Planında yer alan "7.21. Bu planda öngörülen devlet yatırımlarını (demiryolu, karayolu, havayolu, denizyolu vs. ulaşım güzergahları/elemanları, okul, hastane vs. sosyal/teknik altyapı yatırımları) ilişkin kullanım kararlarının işlerlik kazanabilmesi için ilgili kurum/kuruluşça yatırım programına alınmasının gereklidir. Güzergahlar/yer seçimleri şematik olup ilgili kurum/kuruluşça yapılacak teknik etüt çalışmalarından sonra kesinlik kazanacaktır." hükmü uyarınca öngörülen devlet yatırımlarına (demiryolu, karayolu, havayolu, denizyolu v.b. ulaşım güzergahları/elemanları, okul, hastane v.s. sosyal/teknik altyapı yatırımları) ilişkin kullanım kararlarının işlerlik kazanabilmesi için ilgili kurum/kuruluşça yatırım programına alınması gerektiği, özellikle ölçeği gereği 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planlarında gösterimlerin şematik olması dolayısıyla yer seçimleri ve güzergahlarının teknik etüt çalışmaları sonucunda kesinlik kazanarak netleştirilmesi söz konusu olduğu, bu kapsamda planda karar getirilen bu projelerin kesin olarak uygulanabilmesi ve güzergahlarının netleştirilmesinin alt ölçekli etütlere ve kurum kuruluş görüşlerine bağlı olduğu" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Çevre Düzeni Planı ulaşım kararlarının planların kademeli birlikteliği ilkesi gereğince üst ölçekli planlar niteliğindeki Onuncu Kalkınma Planı ve TR22 Bölge Planı 2023 Ulaşım Kararları ile uyumlu-tutarlı olduğu, ulusal karayolu, demiryolu ve havayolu projelerinin ilgili lojistik sektörlerde bölge bütününe ve ulusal ağa bütünleşik yatırım programlarının parçası olarak belirlendiği, bu çerçevede, ulaşım kararlarının ulusal yatırım programları kapsamında ele alınan projeler niteliğinde olduğu, dolayısıyla, çevre düzeni planının çizgisel-şematik ifade biçimi bağlamında ilkesel olarak ifade edildiği, uygulama sürecinin ise yatırımcı kurumlar tarafından gerçekleştirileceği, uygulama sürecinde ilgili kurum-kuruluş görüşlerinin esas olduğunun ifade edildiği, çevre düzeni planı plan hükümleri esas olmak üzere "ilgili kurum-kuruluş görüşleri ile alt ölçekli planlarda yapılacak teknik etüt ve analizler ile somutlaştırılabileceğinin" ifade edildiği, dava konusu talebin ilgili mevzuat gerekse planlama esasları-şehircilik ilkeleri bakımından uygun olmayacağı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; TR22 Güney Marmara Bölgesi (2014-2023) Bölge Planınının 6.1.4.1. sayılı Karayolu başlıklı bölümünde Kınalı-Tekirdağ-Çanakkale-Savaştepe Otoyolu Projesi bağlamında Avrupa'dan gelerek Ege ve Akdeniz'e akacak trafiğin Çanakkale Boğazı üzerinden geçişine yönelik Çanakkale Boğazı'nın asma bir köprüyle geçmesinin planlandığının, 6.1.4.3. Demiryolu başlıklı bölümünde bölge içi ve bölgeler arası erişilebilirliğin geliştirilmesi için Çanakkale'nin demiryolu ağına dâhil edilerek Bandırma-Biga-Çanakkale bağlantısının sağlanması ve Çanakkale ilinin erişilebilirliğinin geliştirilmesi gerekliliğinin belirtildiği görülmüştür.

Plan Hükümlerinin 7.21. sayılı maddesinde bu planda öngörülen devlet yatırımlarına (demiryolu, karayolu, havayolu, denizyolu v.s. ulaşım güzergahları/elemanları, okul, hastane v.s. sosyal/teknik altyapı yatırımları) ilişkin kullanım kararlarının işlerlik kazanabilmesi için ilgili kurum/kuruluşça yatırım programına alınmasının gerekli olduğu, güzergahlar/yer seçimleri şematik olup ilgili kurum/kuruluşça yapılacak teknik etüt çalışmalarından sonra kesinlik kazanacağı belirtilmiştir.

Plan Açıklama Raporunun Ulaşım Kararları başlıklı 6.3.7. sayılı maddesinde gerçekleşme oranına bağlı olarak; önemli Sanayi ve Lojistik Merkez alanları ile yerleşim odaklı olarak Gelibolu, Karabiga, Biga, Balıklıçeşme ve Gelibolu Yarımadası köprü geçişine paralel

bağlantılı demiryolu ile Küçükkuşu ve Altınova arası hafif raylı sistem önerildiği, planlama bölgesi için önerilmiş havayolu ulaşımı için Lapseki'de yeni havaalanı öngörüsünde bulunulduğu, bu havaalanı ile ilgili yatırım kararları ve mekânsal kullanım alanı, plan döneminde ilgili kurum ve kuruluş öngörüsüyle belirleneceği ifade edilmiştir.

Yukarıda anılan düzenlemeler ışığında çevre düzeni planının üst ölçekli planlarla uyumlu olduğu, ulaşım ile alakalı alınmış olan kararların yatırım programları çerçevesinde değerlendirilen projeler olduğu, projelerin hayata geçirilmesi ve uygulanmasında ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerine vurgu yapıldığı, çevre düzeni planının leke plan olması itibarıyla plan üzerinden ölçü alınarak uygulama yapılamayacağı ve kesin sınırların teknik etütler neticesinde alt ölçekteki planlarda netleştirileceği hususları gözetildiğinde yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Gökçeada ve Bozcaada için getirilen hükümlerin yapılaşma baskısı oluşturacağı, doğal sit alanlarının yapılaşma riski altında kalacağı iddiası bakımından

Davacılar iddiası: "Özel hükümlerde düzenlenen kentsel tasarım rehberinin kararların uygulanması aşamasında önemli sorunlara yol açabileceği, kentsel tasarım rehberinin ülkemiz planlama sisteminde yer almadığı, bu hususa ilişkin ciddi yasal boşluklar olduğu, doğal sit alanlarında yapılaşma kararları öngörüldüğü, Bozcaada güneyindeki koylara günübirlik turizm alanları kullanımı getirildiği, adaların içinde 1. derece yolların önerildiği, Gökçeada'da bulunan otelin ruhsatının iptal edildiği ancak buna rağmen planda yer aldığı, Gökçeada'nın güneyinde ve kıyılarında öngörülen turizm alanlarının ciddi turizm baskısı yaratacağı, adaların özelliklerinin yitirileceği ve adanın turizm açısından dahi olumsuz etkileeneceği" yönündedir.

Davalı idare savunması: "Bozcaada'nın güneyinde yer alan "Kentsel Gelişme Alanı" kullanımında tanımlı alanlar ile Gökçeada'da yer alan "Kentsel Gelişme Alanı", "Turizm Tesis Alanı" gibi kullanım kararlarının iletilen itirazlar ve plan bütününde yapılan değerlendirmeler doğrultusunda, planın yerleşim birimi için yeniden belirlenen hedef yılı nüfus kabulleri de göz önünde bulundurularak, dönemin mevzuatına uygun olarak onaylanmış 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı (Bozcaada-1993 tarihli) ve 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı (Gökçeada-1996 tarihli) plan kararlarının yerleşimin ihtiyaçları için yeterli olacağı değerlendirilerek, ada genelindeki plan kararlarının yeniden düzenlendiği ve özellikle Bozcaada'nın güneyindeki "Kentsel Gelişme Alanı" kararlarının tamamına yakını ile Gökçeada'daki "Turizm Tesis Alanı" tanımlı bölgelerin bir kısmının, "Bölgesel Çalışma Alanı" gibi kullanım kararları 16/02/2015 tarihli onama işlemi kapsamında iptal edilerek yürürlükten kaldırıldığı, öte yandan Bozcaada ve Gökçeada ilçelerine getirilen özel hükümler kapsamında bu plan kararlarına uygun olarak yer alacak arazi kullanımlarına ilişkin uygulamalar öncesinde ve/veya alt ölçekli planlama çalışmalarında; doğal sit alanları için, "Tabiat Varlıklarını Konuna Bölge Komisyonu" görüşü, arkeolojik sit alanları ve kentsel sit alanları için, "Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" görüşü, birden fazla sit kararının bulunduğu alanlar için, ilgili kurul ve komisyonun görüşlerinin alınmasının zorunlu olduğu, Bozcaada ve Gökçeada ilçelerine özgü hazırlanacak kentsel tasarım rehberlerinin; adaların mevcut kimliklerini oluşturan doğal, kültürel, mekansal ve sosyal değerlerinin nicelik ve niteliklerini ortaya çıkararak, ada kimliğinin korunması ve değer kazandırılmasını, yapıların birbirleriyle ve çevresiyle uyum içerisinde, ada ile bütünlük oluşturmasını sağlayacak biçimde

ve detayda (ada bütünündeki tüm arazi kullanım kararlarına yönelik olmak üzere parsel tipolojileri, yapılaşma koşulları, yapı malzemeleri, mimari proje vb. nitelikleri tanımayan) alt ölçekli planlara ve uygulamalara esas kullanılacak belge niteliğinde hazırlanmasının esas olduğu, özellikle tarım alanlarının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla 16/02/2015 tarihinde onaylanan plan kapsamında Bozcaada ve Gökçeada'da barınma amaçlı yapı yapılması ilgili plan hükmüyle yasaklandığı, ruhsatının iptal edildiği belirtilen otel alanına ilişkin parsel ölçeğinde çevre düzeni planında düzenleme yapılması mümkün olmadığı" yönündedir.

Bilirkişi heyeti görüşü: "Çevre Düzeni Planında doğal sit alanları için gerek statü sınıflaması gerekse mekânsal-alansal sınırlar için ilgili Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonu kararlarının belirleyici olduğu/olacağı, Çevre Düzeni Planının ölçeğin gerektirdiği ayrıntı esas olmak üzere şematik-çizgisel ifade tekniği bağlamında kod ve alansal leke biçiminde ifade edildiği, dolayısıyla, statü sınırlarına ilişkin mekânsal-alansal gösterimleri ifade etmeyeceği, bu konudaki mekânsal-işlevsel kullanım ayrıntıları ile sit alanları ile çakışma ve etkileşim durumlarının ilgili koruma kurul/komisyonlar kararları esas olmak üzere alt ölçekli planların konusu olacağı, Bozcaada ve Gökçeada İlçelerinin özgün doğal ve mimari kimliğinin korunmasına yönelik Kentsel Tasarım Rehberleri hazırlanması gerekliliğine vurgu yapıldığı, Kentsel Tasarım Rehberlerinin doğal ve fiziksel/yapısal bütünlük ve uyum esas olmak üzere ada kimliğinin korunması ve değer kazandırılmasının alt ölçekli plan ve uygulamalar ile esas olacağı, dava konusu talebin gerek planlama esasları, şehircilik ilkeleri gerekse kamu kaynaklarının etkin ve yerinde-gereğince kullanımı bağlamında kamu yararı ve hizmet gereğinin karşılanması ilkesi bakımından uygun-tutarlı olmadığı" yönündedir.

Dairemizce yapılan değerlendirmede; Çevre düzeni planınının 8.40 sayılı Bozcaada ve Gökçeada ilçelerine ilişkin özel hükümlerinin 8.41.1 sayılı maddesinde; Bozcaada ve Gökçeada ilçelerindeki arazi kullanım kararlarının kesin sınırları; doğal, yapay ve yasal eşikler, ilgili kurum ve kuruluş görüşleri ile aşağıda yer alan plan hükümleri kapsamında alt ölçekli planlarda ilgili idarelerince belirleneceği, 8.41.2 sayılı maddesinde; Bozcaada ve Gökçeada ilçelerinde, alt ölçekli planlar ve uygulamalardan önce ada bütününde kentsel tasarım rehberinin belediyesince hazırlanması zorunlu olduğu, 8.41.3 sayılı maddesinde; Bozcaada ve Gökçeada İlçelerinde, bu plan kararlarına uygun olarak yer alacak arazi kullanımlarına ilişkin uygulamalar öncesinde ve/veya alt ölçekli planlama çalışmalarında; doğal sit alanları için, "Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu" görüşü, arkeolojik sit alanları ve kentsel sit alanları için, "Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu" görüşü, birden fazla sit kararının bulunduğu alanlar için, ilgili kurul ve komisyonun görüşlerinin alınması zorunlu olduğu, 8.41.4 sayılı maddesinde; Bozcaada ve Gökçeada ilçelerine özgü hazırlanacak kentsel tasarım rehberlerinin; adaların mevcut kimliklerini oluşturan doğal, kültürel, mekansal ve sosyal değerlerinin nicelik ve niteliklerini ortaya çıkararak, ada kimliğinin korunması ve değer kazandırılmasını, yapıların birbirleriyle ve çevresiyle uyum içerisinde, ada ile bütünlük oluşturmasını sağlayacak biçimde ve detayda (ada bütünündeki tüm arazi kullanım kararlarına yönelik olmak üzere; parsel tipolojileri, yapılaşma koşulları, yapı malzemeleri, mimari proje vb. nitelikleri tanımlayan) alt ölçekli planlara ve uygulamalara esas kullanılacak belge niteliğinde hazırlanmasının esas olduğu, 8.41.5 sayılı maddesinde; Bozcaada ve Gökçeada İlçelerinin özgün niteliklerini korumaya ve sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik olarak alınması gerekli çevresel önlemler ve bu kapsamda ihtiyaç duyulacak yönetim modelleri, kentsel tasarım rehberi kapsamında tanımlanacağı, 8.41.6 sayılı maddesinde; bu planın genel hükümleri kapsamında Bozcaada ve

Gökçeada ilçelerinde yapılacak imar planlarında ve uygulamalarda ada bütününde hazırlanacak kentsel tasarım rehberinde belirlenen koşullara uyulması zorunlu olduğu, 8.41.7 sayılı maddesinde; kentsel tasarım rehberinde; tarım alanlarında doğal zemin yapısının ve bitki örtüsünün bozulmasını önleyici tedbirler ile tarım arazilerinin korunmasına yönelik özel hükümlerin oluşturulması zorunludur. Tarım arazilerinin sürdürülebilirliğini sağlamak üzere; barınma amaçlı yapı yapılmasına izin verilmez. Bu alanlardaki diğer yapılaşma koşulları ise, bu planın tarım alanlarına ilişkin yapılaşma koşulları aşılmamak üzere, hazırlanacak kentsel tasarım rehberleri ile belirleneceği, 8.41.8 sayılı maddesinde; yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için, tarım alanlarında yer alan zeytin, üzüm gibi özel ürünlerin işlenmesine yönelik küçük ölçekli tarımsal amaçlı entegre tesisler; tarımsal faaliyetin bütünlüğünü bozmadan, kentsel tasarım rehberinde bu yapılaşmalara ilişkin belirlenecek koşullar ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının vereceği izinler doğrultusunda yapılabileceği, 8.41.9 sayılı maddesinde; Bozcaada ve Gökçeada ilçelerinde, hangi kullanıma ayrılmış olursa olsun, münferit tescilli yapıların kullanımına yönelik olarak kültür varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüğünün uygun göreceği avan proje ve restorasyon projesi doğrultusunda yapı fonksiyonu değiştirilebileceği düzenlemelerine yer verilmiştir.

Kentsel Tasarım Projesi imar mevzuatında yeni bir kavram olup, ilk defa Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin tanımlar başlıklı 4. maddesinin, 1 bendinin, g fıkrasında: "Doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik özellikler ile arazi yapısı dikkate alınarak, tasarım amacına göre kütle ve yapılanma düzeni veya açık alan düzenlemelerini içeren; taşıt ulaşımı, otopark ve servis ilişkileri ve yaya dolaşım ilişkilerini kuran; yapı, sokak, doku, açık ve yeşil alanların ilişkisini ve kentsel mobilya detaylarını gösteren; altyapı unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla disiplinler arası olarak ele alan; imge, anlam ve kimlik özelliklerini ifade eden; tasarım ilke ve araçlarını içeren uygun ölçekteki projeyi ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Onaylanacak Kentsel Tasarım Projelerinin Hazırlanmasına ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönergenin tanımlar başlıklı 3. maddesinde 1. fıkrasının (f) bendinde Kentsel Tasarım Rehberi: Tasarım mekânının imge, anlam ve kimlik kazanmasını, var olan kimliğin korunması ve kimliğe değer kazandırılmasını, estetik ve sanat değerinin yükseltilmesini, yapıların bir uyum içerisinde ve bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenmesini ve bütünde kentsel mekanın kalitesini artırmayı amaçlayan, tasarım ilkeleri ve uygulamaya yönelik alternatifleri ve yazılı-görsel detayları barındıran, uygulamayı yönlendiren belge olarak tanımlanmış olup, yönergede kentsel tasarım rehberinin amacı, nasıl hazırlanacağı konularında gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Her ne kadar davacılar tarafından doğal sit alanlarında yapılaşma kararları öngörüldüğü, Bozcaada güneyindeki koylara günübürlük turizm alanları kullanımı getirildiği, Gökçeada'nın güneyinde ve kıyılarında öngörülen turizm alanlarının ciddi turizm baskısı yaratacağı iddia edilmişse de yukarıda anılan plan hükümleri uyarınca doğal veya arkeolojik sit alanlarına ilişkin ilgili Kurul veya Komisyon görüşü alınmadan uygulamaya geçilemeyeceği belirtilmiş, diğer taraftan çevre düzeni planı paftasının incelenmesinden ise Gökçeada'da günübürlük turizm alanı olarak belirlenen kısımların büyük bir kısmının doğal veya arkeolojik sit alanı sınıрыyla çakıştığı gözetildiğinde bu alanlara ilişkin olarak da ilgili Kurul veya Komisyon görüşü alınmadan uygulamaya geçilemeyeceği gözetildiğinde sit alanlarına ilişkin yeterli ve gerekli koruma hükümlerinin öngörüldüğü anlaşılmıştır.

Bununla birlikte davacıların iddia ettiğinin aksine ruhsatı iptal edildiği belirtilen otele ilişkin leke plan olması itibarıyla parsel ölçüğünde çevre düzeni planında düzenleme yapılmasının da mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan; Dairemizde görülen Gökçeada Gönüllüleri Derneği tarafından 05/06/2015 tarihinde onaylanan çevre düzeni planına karşı açılan E:2015/10730 sayılı ve Bozcaada Belediye Başkanlığı tarafından 20/08/2014 tarihinde onaylanan çevre düzeni planına karşı açılan açılan E:2015/732 sayılı dava dosyaları kapsamında 03/05/2018 tarihli, Gökçeada ve Bozcaada üzerindeki yolların kaçınıcı derece yol olduklarının bildirilmesine ilişkin ara kararına davalı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen cevaplarda Gökçeada ve Bozcaada üzerinde 1. derece yol öngörülmediği, öngörülen yolların tamamının 2. ve 3. derece karayolu olduğunun belirtildiği görüldüğünden davacıların adalar üzerinde 1. derece yollar öngörüldüğü iddiasının da dayanaksız kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durumda dava konusu çevre düzeni planının, bölge ve havza bazında ve mevzuata uygun olarak tesis edildiği, Bozcaada İlçesinin özgün niteliklerini korumak ve sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla tarım arazilerinin korunmasına yönelik olarak dava konusu planla özel hükümler getirildiği ve bu kapsamda, tarım arazilerinde barınma amaçlı yapı yapılmasına izin verilmediği, ilçenin doğal ve arkeolojik sit konumunun ve tarım alanlarının mevcut dokusunun korunması, ada bütününde doğal yapıyı bozacak yapılaşmaların önlenmesi amacıyla alt ölçekli plan kararlarına esas olacak genel arazi kullanım kararlarının üretildiği anlaşılmakla, davacıya ait taşınmazlarda barınma amaçlı yapı yapılmasına izin verilmemesinde şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararına aykırılık bulunmamaktadır.

Ele alınan açıklamalar ışığında yukarıda değerlendirilen kısımlar yönünden yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesinin koşullarının oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan Çevre Düzeni Planının 8.41.6, 8.41.7 ve 8.41.8 sayılı plan hükümleri yönünden değerlendirmek gerekirse;

14/06/2014 tarihli, 29030 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliğinin Tanımlar başlıklı 4. maddesinde "Çevre Düzeni Planı: Varsa mekânsal strateji planlarının hedef ve strateji kararlarına uygun olarak orman, akarsu, göl ve tarım arazileri gibi temel coğrafi verilerin gösterildiği, kentsel ve kırsal yerleşim, gelişme alanları, sanayi, tarım, turizm, ulaşım, enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını belirleyen, yerleşme ve sektörler arasında ilişkiler ile koruma-kullanma dengesini sağlayan 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekteki haritalar üzerinde ölçeğine uygun gösterim kullanılarak bölge, havza veya il düzeyinde hazırlanabilen, plan notları ve raporuyla bir bütün olarak yapılan plan";

"Nazım İmar Planı: Mevcut ise çevre düzeni planının genel ilke, hedef ve kararlarına uygun olarak, arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, çeşitli kentsel ve kırsal yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarını, ulaşım sistemlerini göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere, varsa kadastral durumu işlenmiş olarak 1/5.000 ölçekte, büyükşehir belediyelerinde 1/5000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte, onaylı halihazır haritalar üzerine, plan notları ve ayrıntılı raporuyla bir bütün olarak hazırlanan plan";

"Uygulama imar planı: Nazım imar planı ilke ve esaslarına uygun olarak yörenin koşulları ve planlama alanının genel özellikleri, yapının kullanım amacı ve ihtiyacı, erişilebilirlik, sürdürülebilirlik ve çevreye etkisi dikkate alınarak; yapılaşmaya ilişkin yapı adaları, kullanımları, yapı nizamı, bina yüksekliği, taban alanı katsayısı, kat alanı kat sayısı veya emsal, yapı yaklaşma mesafesi, ön cephe hattı, ifraz hattı, kademe hattı, ada ayırım çizgisi, taşıt, yaya ve bisiklet yolları, ulaşım ilişkileri, parkları, meydanları, kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarını, gerektiğinde; parsel büyüklükleri, parsel cephesi ve derinliği, arka cephe hattı, yol kotu ve bu kotun altındaki kat adedi, bağımsız bölüm sayısı gibi yapılaşma ve uygulamaya ilişkin kararları, uygulama için gerekli imar uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren ve varsa kadastral durumu işlenmiş olarak 1/1.000 ölçekte onaylı halihazır haritalar üzerinde, plan notları ve ayrıntılı raporuyla bir bütün olarak hazırlanan plan" şeklinde tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 7.maddesinin (f) fıkrasında, mekansal planların hazırlanması aşamasında doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma ve kullanma dengesinin sağlanmasının esas olduğu, 14. maddesinin 1. fıkrasında ise mekânsal strateji planlarında; doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması, kamu yararı, kaynak kullanımında etkinlik, verimlilik ve saydamlığın sağlanmasının esas olduğu kurala bağlanmıştır.

Yukarıda yer verilen Yönetmelik hükümlerinin değerlendirilmesinden, bir bölgedeki arazi parçalarına yönelik, genel kullanım biçimlerinin, başlıca bölge tiplerinin, bu bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarının ve gerektiğinde yapı yoğunluğunun, varsa Çevre Düzeni Planına uygun olarak, 1/5000 ölçekli nazım imar planları ile; bu planlardan daha detaylı olarak ise söz konusu alanın yapı adalarının ve bunların yoğunluk ve düzeninin, diğer bir deyişle alandaki yapılaşma ve uygulamaya ilişkin kararların 1/1000 ölçekli uygulama imar planları ile belirlenmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, kullanılması ve bunların sürdürülebilir nitelikte kullanılmasının sağlanmasına yönelik ilkelerin mekansal planlarla ortaya konulması gerektiği kuşkusuzdur.

Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 4. maddesinin (g) fıkrasında, kentsel tasarım projesinin, doğal, tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik özellikler ile arazi yapısı dikkate alınarak, tasarım amacına göre kütle ve yapılanma düzeni veya açık alan düzenlemelerini içeren; taşıt ulaşımı, otopark ve servis ilişkileri ve yaya dolaşım ilişkilerini kuran; yapı, sokak, doku, açık ve yeşil alanların ilişkisini ve kentsel mobilya detaylarını gösteren; altyapı unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla disiplinler arası olarak ele alan; imge, anlam ve kimlik özelliklerini ifade eden; tasarım ilke ve araçlarını içeren uygun ölçekteki proje olduğu belirtilmiş; Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca Onaylanacak Kentsel Tasarım Projelerinin Hazırlanmasına ve Değerlendirilmesine İlişkin yönergenin tanımlar başlıklı 3. maddesinde 1.fıkrasının (f) bendinde Kentsel Tasarım Rehberi: Tasarım mekânının imge, anlam ve kimlik kazanmasını, var olan kimliğin korunması ve kimliğe değer kazandırılmasını, estetik ve sanat değerinin yükseltilmesini, yapıların bir uyum içerisinde ve bütünlük oluşturacak şekilde düzenlenmesini ve bütünde kentsel mekanın kalitesini artırmayı amaçlayan, tasarım ilkeleri ve uygulamaya yönelik alternatifleri ve yazılı-görsel detayları barındıran, uygulamayı yönlendiren belge olarak tanımlanmıştır.

Öte yandan, Yönetmeliğin 30. maddesinin (1). fıkrasında, "Kentsel tasarım projesi yapılacak alanın sınırları imar planında gösterilebilir. Ancak kentsel tasarım projelerinin imar planından önce yapılmış olması halinde, bu projelerdeki gerekli ayrıntılar imar planı kararlarında yer alır" kuralı yer almış ise de, bu maddedeki "yer alır" ibaresinin, Danıştay Altıncı Dairesinin 23/02/2016 tarihli, E:2014/7316 sayılı kararıyla, "düzenleme ile getirilen "yer alır" ibaresi ile plandan önce mevcut olan kentsel tasarım projesinde yer alan verilerin, her hâlükârda plan kararlarında zorunlu olarak yer almasının öngörüldüğü, kentsel tasarım projesinin veri olarak işlenebilmesine olanak sağlayacak şekilde düzenleme yapılabilecekken, planların kademeli birlikteliği ilkesine aykırı olarak, imar planı niteliği bulunmayan kentsel tasarım projesinin plan kararı olarak yer alma zorunluluğu getirildiği, planlamanın tek boyuta indirgenmesi sonucunu doğuran söz konusu ibarede hukuki isabet bulunmadığı, bu durumun kentsel mekânların, kentsel tasarımdan bağımsız olarak imar planı ile belirlenmesi ilkesine aykırı olacağı" gerekçesiyle yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiş; söz konusu karara yapılan itiraz İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 19/12/2016 tarihli, E:2016/1249 sayılı kararıyla, söz konusu düzenleme ile mekansal planlama kademelenmesi içinde yer almayan kentsel tasarım projesindeki verilerin zorunlu olarak imar planına yansıtılmasının öngörülmesi nedeniyle normlar hiyerarşisine de aykırılık teşkil ettiği açıklaması ile reddedilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ile yargı kararının değerlendirilmesinden, kentsel tasarım projelerinin imar planları yapılmadan önce hazırlanması mümkün ise de, kentsel tasarım projeleri ile imar planlarının yerine geçecek şekilde düzenleme getirilmesinin, diğer bir deyişle bu projeler ile öngörülen verilerin imar planlarında yer alması hususunda zorunluluk getirilmesinin imar planlarının kademeli birlikteliği ilkesi ve normlar hiyerarşisine aykırı olacağı kuşkusuzdur.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 05/06/2015 tarihli işlemi ile onaylanan Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planının Bozcaada ve Gökçeada ilçesine ilişkin özel hükümlerinde yer alan 8.41.6 sayılı maddesinde; bu planın genel hükümleri kapsamında Bozcaada ve Gökçeada ilçelerinde yapılacak imar planlarında ve uygulamalarda ada bütününde hazırlanacak kentsel tasarım rehberinde belirlenen koşullara uyulmasının zorunlu olduğu, 8.41.7 sayılı maddesinde; kentsel tasarım rehberinde; tarım alanlarında doğal zemin yapısının ve bitki örtüsünün bozulmasını önleyici tedbirler ile tarım arazilerinin korunmasına yönelik özel hükümlerin oluşturulması zorunludur. Tarım arazilerinin sürdürülebilirliğini sağlamak üzere; barınma amaçlı yapı yapılmasına izin verilmez. Bu alanlardaki diğer yapılaşma koşulları ise, bu planın tarım alanlarına ilişkin yapılaşma koşulları aşılmamak üzere, hazırlanacak kentsel tasarım rehberleri ile belirleneceği, 8.41.8 sayılı maddesinde; yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için, tarım alanlarında yer alan zeytin, üzüm gibi özel ürünlerin işlenmesine yönelik küçük ölçekli tarımsal amaçlı entegre tesislerin; tarımsal faaliyetin bütünlüğünü bozmadan, kentsel tasarım rehberinde bu yapılaşmalara ilişkin belirlenecek koşullar ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın vereceği izinler doğrultusunda yapılabileceği kuralına yer verilmiştir.

Ele alınan 8.41.6 sayılı plan hükmü ile imar planlarında ve uygulamalarda ada bütününde hazırlanacak kentsel tasarım rehberinde belirlenen koşullara uyulma zorunluluğu getirilmiş olup, 8.41.7 sayılı plan hükmünde bu bölgede yer alan tarım alanlarının doğal zemin yapısı ve bitki örtüsünün korunmasına yönelik ilkelerin kentsel tasarım rehberi ile oluşturulacağı, aynı şekilde 8.41.7 ve 8.41.8 sayılı plan hükümlerinde tarım arazileri ile küçük ölçekli tarımsal

amaçlı entegre tesislere yönelik yapılaşma koşullarının da kentsel tasarım rehberi ile belirleneceği öngörülmüştür.

Bu itibarla, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ve yargı kararı uyarınca, kentsel tasarım rehberi ile öngörülen verilerin imar planlarında zorunlu olarak yer alması planların kademeli birlikteliği ilkesi ile normlar hiyerarşisine aykırı olduğundan, bu durumun aksine davacının taşınmazının bulunduğu Bozcaada ilçesini de kapsayacak şekilde yapılacak alt ölçekli imar planlarında ve uygulamalarda ada bütününde hazırlanacak kentsel tasarım rehberinde belirlenen koşullara uyulma yükümlülüğü getiren 8.41.6 sayılı plan hükmünün hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer taraftan, Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin yukarıda belirtilen hükümleri uyarınca doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve bunların sürdürülebilir nitelikte kullanılmasının sağlanmasına yönelik ilkelerin mekansal planlarla ortaya konulması gerekmekte olup, davacının taşınmazının bulunduğu Bozcaada ilçesini de kapsayan tarım alanlarının doğal zemin yapısı ve bitki örtüsünün korunmasına yönelik ilkelerin kentsel tasarım rehberi ile oluşturulmasını öngören 8.41.7 sayılı plan hükmünde bu haliyle hukuka uyarlık bulunmadığı gibi nazım imar planları kararlarına uygun olarak uygulama imar planları ile belirlenmesi gereken yapılaşma koşullarının kentsel tasarım rehberi ile öngörülmesi sonucunu doğuran 8.41.7 sayılı ve 8.41.8 sayılı plan hükümlerinde bu yönüyle hukuka uyarlık görülmemiştir.

Bu durumda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun değişik 27. maddesinde öngörülen ve yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için gerekli olan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından çevre düzeni planının 8.41.6, 8.41.7 ve 8.41.8 sayılı plan hükümleri yönünden yürütmenin durdurulması isteminin kabulü gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, **Çevre Düzeni Planının 8.41.6., 8.41.7 ve 8.41.8 sayılı plan hükümleri yönünden** 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun değişik 27. maddesinde öngörülen ve yürütmenin durdurulmasına karar verilebilmesi için gerekli olan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından bu kısımlar yönünden **yürütmenin durdurulması isteminin KABULÜNE, diğer kısımlar yönünden** 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinde öngörülen koşulların bulunmaması nedeniyle **yürütmenin durdurulması isteminin REDDİNE**, bu kararın tebliğini izleyen 7 (yedi) gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna itiraz edilebileceğinin duyurulmasına, 16/10/2018 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye